

Марія Шупарська
студентка юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник : Кравчук М. В.
к.ю.н., доцент, доктор права УВУ,
завідувач кафедри теорії та історії держави і права
Тернопільського національного економічного університету

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ПРАВОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Актуальність даної наукової розробки є незаперечною, оскільки поширення нового вірусу під назвою «COVID-19» спричинило світове занепокоєння, адже він невинно поширюється. Відомо, що зараз уражені є фактично по всьому світу.

У всіх країнах світу зросла актуальність питання прав людини, а саме таких осіб, як медичних працівників та пацієнтів.

Пандемія коронавірусу, на жаль, не обминула й Україну і внесла свої трансформації у її правову систему.

В Україні було введено карантин, а пізніше, надзвичайну ситуацію з протидії поширенню коронавірусної інфекції COVID-19. Внаслідок чого, для безпеки громадян, було обмежено права громадян та осіб, які перебувають на території певної держави.

Під карантинний принцип потрапило і здійснення конституційного права на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування гарантоване статтею 49 Основного Закону. У постанові кабінету міністрів від 11.03.2020 № 211, після внесення до неї змін від 16.03.2020 вперше закріплено положення щодо тимчасового припинення планових заходів щодо реалізації і планових операцій, крім термінових та невідкладних. Водночас Міністерство охорони здоров'я видало наказ від 23.03.2020 № 698 і закріпило обов'язок для закладів охорони здоров'я тимчасово припинити планову госпіталізацію пацієнтів [2].

Медичні працівники та інші особи закладу охорони здоров'я, на яких покладено обов'язки щодо забезпечення захисту персональних даних та на яких поширюється дія законодавства про лікарську таємницю, не повинні отримувати згоду на обробку персональних даних пацієнтів, адже здійснюють її у цілях охорони здоров'я на підставі п. 6 ч. 2 ст. 7 Закону України «Про захист

персональних даних». За незаконне розголошення лікарської таємниці передбачено кримінальну відповідальність за ст. 145 Кримінального кодексу України, тобто за умисне розголошення лікарської таємниці особою, якій вона стала відома у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків, якщо таке діяння спричинило тяжкі наслідки [4].

У разі якщо відбулось порушення недоторканності приватного життя третіми особами (приміром, втручання у кореспонденцію, що передається через комп'ютер між лабораторним центром і закладом охорони здоров'я) породжуватиме кримінальна відповідальність за сукупністю злочинів за ст. 182 («Порушення недоторканності приватного життя») Кримінального кодексу України та за ст. 163 Кримінального кодексу України [4].

Складним є питання про розголошення даних, які становлять лікарську таємницю публічних осіб. Про актуальність цього сегменту проблематики лікарської таємниці на тлі коронавірусу свідчить численна інформація про інфікування COVID-19 публічних осіб. Чинне законодавство України не містить чіткого нормативного регулювання цього питання.

У сфері медичного права загострилося чимала кількість проблем. Українська медицина не перебуває у повній готовності до викликів епідемії. Існує чимало проблем захисту та безпеки від захворювання не тільки пацієнтів, а й самих лікарів. Коронавірус показує нам те, яку важливу роль відіграє медицина у житті держави.

У п. 10 ч. 1 ст.1 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» визначено два страхові випадки: нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання, а також тимчасова непрацездатність. Тому захворювання на COVID-19 належить до страхового випадку, як і будь-яке інше. Захворювання медичного працівника на даний вірус належать до професійних захворювань [2].

В Україні розроблено стандарт надання медичної допомоги «Коронавірусна інфекція 2019 (COVID 2019)», затверджений наказом МОЗ України від 25.02.2020 №552, які допомагають у боротьбі з вірусом.

Верховна рада України прийняла Закон №3275 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямовані на забезпечення додаткових соціальних і економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби

(COVID-2019)», який передбачає додаткові соціальні та економічні гарантії для українців у зв'язку з карантинном через корона вірус [1].

У цьому плані доцільно підкреслити Про внесення зміни до розділу XI "Перехідні положення" Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні та розгляду окремих питань під час судового провадження на період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID 19) [3].

І ще, Рада Європи ухвалила посібник для урядів країн-членів цієї організації, в тому числі і для України про те, як Поважати демократію, верховенство закону та права людини в рамках санітарної кризи COVID-19 [5].

Отже, будь-які рішення в рамках боротьби з епідемією COVID-19, які уряди держав сьогодні ухвалюють – повинні базуватися на дотриманні прав людини. Мета цього документу – надати урядам інструментарій, як боротися з безпрецедентною за масштабами, кризою сучасності так, щоб дотримуватись базових цінностей демократії та прав людини [5].

Для кожної держави є надважливим те, якої якості представлена у ній медицина, адже вона є фундаментом, на якому базується охорона здоров'я та забезпечуються права людини.

Отже, розглянувши окремі аспекти впливу коронавірусу на правове життя, доцільно стверджувати, що це явище багатовекторно вплинуло на правову систему. По-перше, збільшилось суспільних відносин, які потребують правового закріплення в галузі медицини та інших сфер , а окремі нормативні положення уже діючих нормативно-правових актів з цих питань потребують розширеного тлумачення-роз'яснення. По-друге, зросла кількість нових термінів, зміст і значимість, яких доцільно юридично закріпити у нормах-дефініціях. По-третє, ці нормативні вимоги логічно виокремити й об'єднати в окремий масив, який би був охоплений специфічним інститутом права – Медичне право.

Список використаних джерел

1. Аналітичний портал: слово і діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/03/30/novyna/suspilstvo/nardepy-sxvalyly-zakon-pro-soczharantiyi-chas-karantynu> (дата звернення: 10.05.2020).

2. Закон і бізнес URL: https://zib.com.ua/ua/142409-koronavirus_yaskravo_ilyustrue_rol_medicini_i_te_hto_mae_but.html (дата звернення: 11.05.2020).

3. Законодавство України URL: <https://rada.gov.ua/news/zak> (дата звернення: 10.05.2020).

4. Комітет медичного і фармацевтичного права та біоетики. URL: <https://medcom.unba.org.ua/publications/5362-likars-ka-taemnicya-v-umovah-covid-19.html> (дата звернення: 13.05.2020).

5. Правозахисна група «Січ» URL: <http://sich-pravo.org/rada-yevropy-uhvalyla-posibnyk-pro-dotrymannya-prav-lyudyny-v-umovah-karantynu/> (дата звернення: 10.05.2020).